REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare *nr. 30.*
Scrisori nefrancate nu se primesc.— Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următórele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la N. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner, Heinrich Schalek. A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: la A. V. Goldberger. Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seria garmond pe o colónă 10 banĭ pentru o publicare. — Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXV.

„GAZETA“ iese în fiăcare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șése lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor.
N-riĭ de *Duminecă* 2 *fl.* pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-riĭ de *Duminecă* 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-niĭ colectorĭ.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése lunĭ 10 cor., pe trei lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 lunĭ 12 c., pe trei lunĭ 6 corone. — Un esemplar 10 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 168. Brașov, Miercurĭ 28 August (10 Septemvrie). 1902.

Dușmanii ordinei de drept.

Intre scirile din numĕrul de erĭ al fóiei nóstre am semnalat după diarele unguresci un nou act de sĕlbatĕcie, sĕvĕrșit în contra preotului român din Bichiș-Ciaba, comitatul Aradului.

E o notă a timpului, că însă-șĭ foile unguresci sunt acelea, carĭ se grăbesc a aduce mai întâiŭ la cunoscința publică ast-fel de sĕlbătĕcii inscenate de către Maghiarĭ în detrimentul autorității și vadei statului, a păcii și a liniștei între popórele lui.

E de tot întristător și revoltător spectacolul, ce ni-l oferă și casul cel mai recent de sĕlbătĕcie din Bichiș-Ciaba.

Preotul român din acest oraș, de 20 de anĭ și mai bine, de când stă în fruntea parochiei gr. or. de acolo, tot-déuna, când a fost de lipsă, a liberat estrase matriculare în limba română, care este limba oficială a bisericii sale. De astă-dată însĕ căpeteniile șoviniste ale orașului Bichiș-Ciaba au aflat de bine a înapoia preotului un ast-fel de estras de botez, pretindênd sĕ li-l dea în limba maghiară.

Acéstă pretensiune pe lângă aceea, că e necioplită, neechitabilă și nejustă, mai este și cu totul contrară legii, care dă dreptul preoților noștri de a se folosi în tóte afacerile bisericescĭ și școlare de limba română. Statutul organic al bisericei române gr. or. stabilesce și circumscrie în special acest drept cu cea mai mare claritate. Prin urmare „respectul către legile statului“, între carĭ este inscris și numitul statut, pretindea ca primăria din Bichiș-Ciaba sĕ se mulțăméscă cu estrasul de botez primit în limba română, nu însĕ sĕ reclame în contra legilor, ca preotul bisericei autonome române sĕ-l facă în limba maghiară.

Dér n'a fost așa; reclamația primăriei involvă o călcare de lege, o ignorare a drepturilor bisericei române, garantate de legile statului, cum nu se póte mai crudă și mai ofensătóre, pe când refusul preotului din Ciaba de a estrăda actul în limba maghiară, este un act de lealitate și supunere către legile statului și ordinea legală în stat.

Șoviniștii de la primărie nu s'au mărginit numai la atât, ci după-ce au comis odiosul atentat în contra legii și a dreptului, au mers un pas și mai departe devenind chiar culpabilĭ pentru turburarea ordinei și a liniștei publice. Corespondența, ce o publicăm mai jos, mai mult însĕ raporturile foilor maghiare constată, că locuitorii „patrioticĭ“ din Bichiș-Ciaba, fiind ațîțațĭ de către cei cu cunoscință de causă, s'au revoltat în contra preotului „valah“ și au bombardat cu pietrii casa parochială, spărgênd tóte ferestrile ei.

Acésta este bravura cea mai nouă, la care de sigur rolul principal l'au avut și de astă-dată „patrioțiĭ“ cei perciunațĭ.

Prea multe concesiunĭ s'au făcut și se fac din partea guvernului și a șefului sĕu actual patimilor ațîțate ale masselor maghiare și șovinismului deslănțuit pe tótă linia.

Unde vom ajunge décă nu va înceta starea deplorabilă de adĭ, când parte mare a cetățenilor, ce constitue elementul dela putere dis alcătuitor de stat, nu se sfiesc a se făli în public, că au batjocurit séu au călcat prin forță și volnicie drepturile unui popor conlocuitor și că au sugrumat prin acte de sĕlbătăcie glasul, ce strigă după dreptate? Nu este acésta formala rĕscólă contra ordinei de drept în stat?

Dér mai trebue sĕ ne ne întrebăm cu adêncă îngrijire décă nu cumva cutezarea și nerușinarea, cu care ne atacă adĭ șovinismul, este în mare parte și o urmare a slăbiciunii, ce o vede la noi, în ce privesce apĕrarea solidară a drepturilor nóstre și în multe alte direcțiunĭ?

Este timpul suprem sĕ ne convingem, că cu divisiunile, cu căciulirile, șovăirile și servilismul de până acum numai astfel de fructe putem secera.

Casul dela Bichiș-Ciaba trebue sĕ ne învețe a cunósce mai bine periculele, ce ne amenință. El pretinde înainte de tóte o acțiune energică din partea autorității bisericescĭ, pentru-ca dreptului ofensat și preotului maltratat, care l'a luat în apĕrare, sĕ li-se dée deplină satisfacție.

„Esemple instructive.“

Cetitoriĭ noștri cunosc discursul, ce l'a ținut împĕratul *Wilhelm* în Posen. Foile germane comentând acest discurs, au mai moderat tonul față cu Polonii și au căutat sĕ arate din înseșĭ cuvintele lui Wilhelm II., că Prusia n'ar voi sĕ desnoștenéscă pe supușiĭ sĕi polonĭ de particularitățile lor de rassă, de limbă, religie și obiceiurile lor. Prusia pretinde însĕ dela ei sĕ fie bunĭ și credincioșĭ *Prusienĭ*. (E semnificativ, că împĕratul n'a dis *Germanĭ*).

Vedem însĕ, cu tóte acestea, că Maghiariĭ — carĭ odinióră sĕ însuflețiau pentru Polonĭ, ba și adĭ poséză pe compătimitoriĭ lor — caută sĕ tragă din discursul împĕratului conclusiunĭ cu totul diferite de acele ale pressei germane. Unul din diarele fruntașe maghiare „*Budapesti Hirlap*“, ocupându-se de vorbirea împĕratului scrie, că visul Polonilor în Posen s'a sfîrșit pe vecie; că totul trebue sĕ devie acolo german și prusian; că deși Germania s'a împăcat cu catolicismul, se va pretinde totuși în șcólă dela copiiĭ polonĭ, sĕ se róge în limba germană; că Wilhelm nu vré sĕ recunóscă adĭ în părțile de ost ale imperiului sĕu, decât Germanĭ și Prusienĭ bunĭ și că îndruméză pe funcționariĭ sĕi (adecă și pe dascăli), a esecuta fără șovăire politica acésta...

Fóia șovinistă maghiară le spune tóte acestea, pentru-ca la rêndul ei sĕ tragă din cuvintele luĭ Wilhelm II. conclusiunĭ favorabile pentru politica de maghiarisare și desnaționalisare față cu naționalitățile nemaghiare din Transilvania și Ungaria „Esemple instructive“ ar voi ;adecă sĕ stabiléscă cei dela „Bud. Hirlap“ din cuvintele luiWilhelm, esemple pe carĭ sĕ le urmeze politica de stat maghiară față cu Nemaghiarĭ.

Dér pentru-ca cetitorul sĕ-șĭ facă o ideă și mai clară despre gândurile, ce-ĭ frământă vecĭnic pe asupritorii noștri, lăsăm sĕ-urmeze în traducere următorul pasagiŭ din articolul diarului unguresc:

....„Cu sentimentalism nu poțĭ face politică de forță, a crea un stat și a-l susține în puterile lui, numai cu forța se póte (!) Noi (Maghiariĭ) însĕ suntem simțitorĭ și ne apĕrăm grozav, orĭ de câte-orĭ vr'o naționalitate ne acusă de maghiarisare. Impĕratul german nu se apĕră (asemĕnarea e cam nepotrivită-Trad.), dimpotrivă el însușĭ vestesce lumii, că nisuesce spre germanisarea supușilor sĕi polonĭ. cu tóte mijlócele ce-i stau la disposiție. Noi ne apĕrăm contra unei acuse, pentru *împlinirea căreia aevea suntem datorĭ*, décă nu vrem sĕ neglijăm cu ușurință asigurarea esistenței națiunei maghiare. Ne apĕrăm contra unei acuse, care e nisuința firéscă a orĭ-cărei națiunĭ ajunsă la putere. Ne apĕrăm în contra unei acuse, al cărei conținut *ar trebui sĕ-l vestim pe față și cu mândrie*. Și ne mai apĕrăm, în fine, și contra învinuirilor, carĭ durere, nu sunt adevĕrate.“...

După acéstă indirectă mărturisire a scopurilor și nisuințelor politicei maghiare față cu naționalitățile, „B. H.“ spune, cu durere, că o mare deosebire este, pe terenul politicei față cu naționalitățile, între Maghiarĭ și Germania. In fruntea aspirațiunilor naționale din Germania stă însușĭ domnitorul, pe când națiunea maghiară e singură și părăsită, ba adese-orĭ trebue sĕ sufere în privința acésta pagube și scăderĭ „tocmai din partea acelei regiunĭ mai înalte (dinastia), de unde națiunea germană se împărtășesce de cel mai firesc și mai influent sprijin“.

In fine „B. H.“ se referă la scirea, ce a adus'o într'un număr precedent, că cu ocasia inaugurării noului edificiu al dietei vor urma scene strălucite, carĭ vor fi acomodate spre aceea, ca „*națiunea* (maghiară) *sĕ vadă și înafară contopirea viitorului sĕu cu casa domnitóre*. Dinastia vede în sentimente slave și pangermane progresarea direcției antidinastice și contra acestei direcții vré sĕ apere prin consolidarea esistenței naționale a Ungariei“. După-ce se citéză ast-fel pe sine, „B. H.“ încheie scriind:

„Tóte aparițiunile din apropiere și depărtare, ne îndémnă sĕ ne unim puterile. Fie-care moment ne urgentéză și e grozav ceea-ce am negligeat în reconstruirea puterilor nóstre naționale. E timpul suprem, ca cu puterĭ unite sĕ ne pregătim pentru luptele viitorului, ce ne aștéptă de-opotrivă pe noi Maghiarii și pe casa domnitóre“.

Articolul fóiei maghiare își are, din punct de vedere șovinist unguresc, resonul sĕu. Greșela e însĕ, că autorul — vr'un șovinist cu creerii înfierbântați — pune „nația singur alcătuitóre“ în paralelă cu marea și puternica națiune germană, și presentă dinastia ca pierdută, décă nu se va rĕzima în viitor esclusiv pe înțelepciunea politică a factorilor din Budapesta, față cu cele-lalte popóre, carĭ compun imperiul habsburgic.

Sĕlbătăciile de la Bichiș-Ciaba.

Bichiș-Ciaba, 7 Sept. n.

(Coresp. part. a „Gaz. Trans.“)

Voiŭ sĕ vĕ aduc la cunoscință ceea ce s'a întâmplat dilele acestea preotului nostru, care fără de veste a cădut pradă furiei șoviniste maghiare. Lucrul s'a petrecut cum urméză:

Antistia (primăria) de aicĭ din Bichiș-Ciaba a cerut dela părintele nostru Victor Popovicĭ un estras de botez pentru un creștin din Giula, care s'a născut aicĭ (fost honved în 1848). Părintele împlinind cererea, a dat estrasul, ca în totdéuna de 20 de anĭ și mai bine, de când e preot, conform cu originalul matriculei, în limba română. Primăria însĕ n'a fost mulțămită și a pretins dela preot sĕ dea estrasul în limba maghiară. Preotul i-a rĕspuns, că nu póte face acésta, deórece limba oficială a bisericei este cea română.

Din causa acésta cei dela primărie s'au înfuriat. Mai întâiŭ fóia maghiară din localitate de Joi diminéță a batjocurit și amenințat pe preot. Atâta a fost de ajuns, ca sĕ fie ațîțate patimile plebei șoviniste, care Joi séra i-a și făcut serenadă ungurécă preotului român, mergênd înaintea casei parochiale și strigând *Abzug oláh popa*! și mai multe grațiosități de acestea.

Vinerĭ séra am mers de ne-am plimbat în parcul cel mic, er la întórcere am trecut pe lângă casa preotului. Era pe la 8 óre séra. De-odată audim apropiindu-se mulțimea pe stradă, cântând și sbierând. Sosind la casa parochială, a început sĕ bombardeze ferestrile ei cu ce le venea în mânĭ, și așa au spart ochiurile dela două ferestri.

Pe la órele 9 séra au venit cete nouĕ sbierând și mai tare și fiind bine înarmate cu cărămidĭ, pietri, bolovanĭ și bețe. Ca la comandă, începură sĕ dea toțĭ din tóte părțile în ferestri, până ce n'a mai rĕmas nicĭ una întrégă. Unii strigau: „*Van még ablak*!“ (mai sunt ferestri), ațîțând mulțimea sĕ bombardeze mai departe.

După multe strigăte s'au depărtat sĕlbaticiĭ demonstranțĭ. In cele din urmă étă că vine și poliția, după ce erau toțĭ dușĭ, întrebând în drépta și stânga: ce s'a întâmplat? Bine au audit și au sciut ei ce s'a întâmplat, dér n'au voit sĕ vină, nicĭ că îndrăsniau polițiștiĭ sĕ vină; căcĭ ceilalțĭ erau la vre-o 4—500, plină strada de ei. Odăile casei parochiale erau pline de sticle, cărămidĭ, bețe, pietri etc.

Acum tótă nóptea stau polițaĭ la pândă. Erĭ nóptea au venit doi óminĭ și voiau sĕ între pe ferésträ în dormitor, și nu fără greutate polițaiĭ i-au alungat de acolo. Acum amenință, că unde-l vor prinde pe preot nóptea îl vor omorî, și décă i-se va drege ferestrile, érăși le vor sparge. Părintele și-a cumpĕrat de curênd o casă, acolo încă voesc sĕ spargă ferestrile. Rĕmăseseră peste nópte vre-o două ochiurĭ de ferestri nesparte, însĕ au venit studenții dina și le-au sdrobit în presența părintelui. Ei nu négă nicĭ unul, ci dic, că pentru nație le fac tóte. Precum se aude, conducĕtorii lor au ;fost mai marii orașului. Nu ajunge părintele nimic cu ei, nicĭ măcar sĕ-i plătéscă paguba....

Adunarea
Societății pentru fond de teatru român în Bistrița.

(De la raportorul special al „Gaz. Trans.“)

Bistrița, 7 Septemvrie 1902.

Serviciul divin.

Biserica cea mare și frumósă, pe care credincioșii Românĭ gr. cat., după învingerea multor dificultățĭ, au reușit sĕ o cumpere cu prețul de 72,000 corónе de la

călugării minoriţi, era astădi plină de popor şi inteligenţă.

Vicarul Năsĕudului, d-l Ciril *Deac* celebrézā, încunjurat de protopopul *Domide* şi de preoţii *Baciu, Dologa, Negruţ* şi *Mihailaş*, sfânta liturghie, ér la sfîrşit oficiézā un parastas pentru odihna repausaţilor membrii ai societăţii. Cântările le-a esecutat cu multă precisiune corul mixt al plugarilor, compus din 99 membri şi condus de d-l învĕţător Iul. *Chitta*.

După terminarea serviciului divin, părintele protopop Domide se urcă în amvon şi ţine poporului adunat unul dintre discursurile cele mai frumóse, relevând ivirea luminei şi instituţiile culturale, ce s'au înfiinţat la noi, cum e „Asociaţiunea" şi „Societatea pentru fond de teatru român". Indémnă poporul sĕ vină la adunare, şi cere binecuvêntarea lui Dumnedeu asupra activităţii societăţii.

Şedinţa I.

De la biserică un convoiu lung de popor şi inteligenţă se îndreptézā spre palatul administrativ în sala căruia se ţine prima şedinţă. Tabloul, ce-l forma acest convoiŭ, era din cele mai încântătóre. Costumele naţionale ale fetelor, atât de frumóse şi drăguţe, amestecate cu hainele negre ale fruntaşilor, oferia ochilor una din cele mai frumóse vederĭ.

In sala cea mare a palatului administrativ, unde — după cum arată inscripţia gravată în marmoră cu litere de aur — Majestatea Sa a fost găzduit timp de patru dile (1891 Sept. 12—16) şi unde a primit omagiile tuturor deputaţiunilor, — preşedintele d-l *Vulcan* la órele 10 a. m. deschide şedinţa prin discursul, pe care vi-l'am trimis spre publicare. La masa din drépta vedem pe şeful poliţiei Gyurkó, cu un protocolist; în mijloc la o masă comitetul aranjator, ér la stânga masa pressei, la care ocupă loc reportorii diarelor „Gazeta Transilvaniei", „Tribuna", „Telegraful român" şi „Poporul român". Preşedintele la masa din mijloc e încunjurat de membrii în comitet: N. P. *Petrescu, Ungurianu, Goldiş*, Dr. I. *Blaga*.

După discursul preşedintelui ia cuvêntul d-l Dr. *Ciuta*, ţinênd o disertaţie asupra importanţei teatrului. D-l Ciuta atinge în disertaţia sa momente fórte însemnate din diferitele vederĭ asupra artei, şi insistă asupra necesităţii de a crea un mediu artistic la poporul român. In numele Bistriţenilor şi peste tot al Românilor din împrejurime, îşĭ esprimă bucuria, că adunarea generală se ţine aicĭ.

D-l Iosif *Vulcan* mulţumesce pentru căldurósele şi entusiastele cuvinte ale d-lui Dr. Ciuta. Orĭ cât de frumóse au fost însĕ aceste cuvinte, nu îl surprind, fiind-că sciea, că oraşul Bistriţa şi împrejurimea a stat în tot-déuna în fruntea mişcării culturale-naţionale şi primirea de erĭ, apoi serviciul divin de astădĭ, atât de înălţătóre, au confirmat din nou în mod strălucit opinia veche.

Dr. *Tripon*, luând cuvêntul, vorbesce despre zestrea, pe care a dat'o Dumnedeu fie-cărui popor, ca sĕ aibă limbă, cultură, artă etc. proprii, şi pe carĭ fie-care popor trebue sĕ le păstreze şi desvólte. Vorbesce despre influenţa scenei asupra caracterului şi în numele despărţĕmêntului „Asociaţiunei" salută societatea pentru fond de teatru.

Preşedintele mulţumesce de acest salut, pe care mama o trimite fiicei sale.

D-l Ign. *Seni*, preşedinte al societăţii învĕţătorescĭ „Mariana" din Năsĕud, salută adunarea în numele societăţii.

Preşedintele mulţumesce d-lui Seni pentru căldurosul salut. Cuvêntările se vor alătura la procesul verbal.

Se aleg doi notarĭ în persónele d-lor V. *Goldiş* şi Dr. Iosif *Blaga*.

Secretarul Dr. Iosif *Blaga* cetesce raportul general al comitetului asupra activităţii societăţii de la adunarea generală din urmă.

D-l N. *Petra-Petrescu*, cassier, raportézā, că anul trecut averea Societăţii a crescut cu 22,000 cor., ér averea totală este *310,664 cor. 49 b.*

Se aleg douĕ comisiunĭ, şi anume: una care sĕ censureze raportul biuroului relativ la schimbarea statutelor şi luarea dispoziţiilor în sensul §. 21 al statutelor („Când fondul societăţii se va urca la o sumă, din care s'ar puté realisa înfiinţarea teatrului naţional român, adunarea generală convocată anume spre acest scop, va decide asupra acestei cestiunĭ.")

Comitetul a fost preocupat de cestiunea schimbării statutelor propuse la Abrud şi Şimleu şi în Iunie a. c. a consultat secţiunea literară a „Asociaţiunei". Părerea unanimă a secţiei a fost, că schimbarea statutelor e de prisos, fiind-că cadrul statutelor actuale este destul de larg pentru realisarea scopului sĕu adecă înfiinţarea teatrului.

Raportul comitetului propune, ca adunarea generală sĕ decidă: 1) A se trece la ordinea dilei asupra propunerei relative la schimbarea statutelor; 2) A se *decide în principiu înfiinţarea teatrului*; 3) A se decide, ca societatea sĕ existe şi mai departe pe basa statutelor sale aprobate de ministeriu.—Se alege o comisiune, care sĕ *elaboreze un plan relativ la înfiinţarea teatrului.*

Se alege o comisiune de 5 care sĕ studieze raportul şi propunerile comitetului.

După acésta preşedintele acordă cuvêntul d-lui profesor din Năsĕud Ioan *Pecurariu*, care îşĭ desvóltă conferenţa sa anunţată sub titlul: *„Efectul artei"*, care terminându-se, se ridică şedinţa şi óspeţii se duc la banchet.

Bistriţa, 8 Sept. 1902.

Banchetul.

După prima şedinţă, care a durat până la 1 óră, partea cea mai mare din public s'a dus în sala cea mare dela „Gewerbehaus", unde avea sĕ se ţină banchetul festiv. Mulţămită deosebitei atenţiunĭ a comitetului aranjator, acest banchet a reuşit fórte bine. Au participat peste o sută de persóne, între carĭ am remarcat şi pe representanţii oraşului Bistriţă. In decursul prândului musica a delectat publicul cu diferite pot-pouriurĭ naţionale române.

Seria toastelor a început'o d-l preşedinte I. *Vulcan* închinând în sănĕtatea M. Sale monarchului nostru. D-l protopo G. *Domide* toastézā pentru d-l Vulcan, face elogii carierei sale diaristice-literare şi între aplause generale, îl numesce „bĕtrân vecĭnic tînĕr".— Emoţionat de cinstea arătată se ridică d-l *Vulcan* şi caută sĕ arate, că tóte meritele ce i-se atribue, se reduc numai la o datorie de om, căcĭ fie-care om trebue sĕ fie consciu do datorinţele sale faţă de naţiunea, în sînul căreia s'a născut.

D-l vicar Ciril *Deac*, din Năsĕud, toastézā pentru acei, carĭ cu scumpĕtate lucrézā pentru prosperarea societăţii de fond de teatru, pentru comitetul actual. Drept rĕspuns, în toastul următor a fost accentuat meritul cel mare al comitetului arangiator pentru succesele de astădĭ ale adunării. Oratorul, d-l Emanoil *Ungurianu*, a fost viu aprobat din partea celor venițĭ. — Preotul din B. Tiha, Ioan *Dologa*, a toastat pentru prosperarea oraşului Bistriţă şi în special pentru poliţia din localitate. — D-l *Petra-Petrescu* aduce elogii hărniciei poporului din localitate şi industriaşilor românĭ, carĭ au contribuit, ca adunarea de astădĭ sĕ fie cu atât mai măreţă şi impunătóre. — Prof. *Scridon* toastézā pentru sexul frumos. — Dr. Gavrilă *Tripon* pentru óspeţii din împrejurime, carĭ au participat la adunare.—Părintele Eliseu *Dan* pentru preşedintele de onóre, Dr. Alex. *Mocsyonyi* şi d-l Ios. Vulcan.— Consilierul de la magistrat *Sanchen*, representantul primarului, mulţumesce în limba germană, pentru urările la adresa representanţilor oraşului şi ridică paharul pentru prosperarea societăţii. — Studentul universitar V. E. *Moldovan*, regretând că tinerii universitarĭ sunt atât de puţin representaţĭ la festivitatea de astădĭ, ridică paharul în sănĕtatea bĕtrânilor de la acéstă sĕrbătóre. — Prof. Gregoriu *Pletos*, într'un toast avêntat, vorbesce despre misiunea cea sfântă a pressei române şi ridică paharul pentru representanţii pressei române. — In fine învĕţătorul local A. *Bogdan* mulţumesce pentru urările la adresa ţĕranilor şi industriaşilor, şi învită societatea la sĕrbătórea poporală.

Petrecerea poporală.

Dela banchet publicul se îndréptă spre grădina „Bombardir", unde este aşteptat de poporul îmbrăcat în haine de sĕrbătóre. Aspectul ce-l oferea tinerimea; feciorĭ şi fete în costumul de sĕrbătóre, era dintre cele mai încântătóre. In sala spaţiósă, la sunetele musicei îşĭ petrecea tinerimea cu multă veselie. La apariţia comitetului, tinerimea face un cerc în mijlocul sălii şi, doi cu doi, cu vĕtaful în frunte, întră în sală 12 căluşerĭ îmbrăcaţĭ în pitorescul costum naţional. In mijlocul entusiasmului general jócă „Căluşerul" şi „Bătuta", străbunele nóstre jocurĭ naţionale. 'Ţĭ-era mai mare dragul sĕ privescĭ la flăcăi, tot unul şi unul, cu cuşmele pe-o ureche, cu ochii 'nvioraţĭ. şi sprintenĭ. Ei păreau a ne dice: „Bun sosit în mijlocul nostru, scumpĭ óspeţĭ!"

Acéstă tălmăcire a simţĕmintelor a fost reservată în special harnicului învĕţător local, tot-odată un asiduu adunător de folclor naţional — d-lui Teod. A. *Bogdan*. Acesta în numele poporului, a ţĕranilor şi industriaşilor, mulţumesce comitetului Societăţii pentru presenţa lui aicĭ, căcĭ dă astfel cu un imbold mai mult la prosperarea stării sociale a poporului din Bistriţă.

Intr'un discurs de mulţămită, rostit de d-l *Vulcan*, acesta îşĭ arată satisfacţia ce o simte, când vede acéstă strălucită petrecere, dovada cea mai bună despre ceea-ce póte presta poporul, care merge înainte. D-l *Petra-Petrescu* însufleţit de priveliştea fermecătóre a tinerilor ţĕranĭ, le vorbesce acestora, punêndu-le la inimă, ca nicĭ odată sĕ nu părăsésca datinele străbune românescĭ, sĕ-şĭ păstreze portul românesc, limba românéscă şi sĕ urmeze conducĕtorilor înţelepţĭ, pe carĭ sĕ-i sprijinéscă în tóte lucrările lor.

Intre urărĭ generale şi ovaţiunĭ entusiaste comitetul şi óspeţii se îndepărtézā.

Concertul şi teatrul.

Séra la órele 8 în sala cea mare de la „Gewerbehaus" n'ai fi putut arunca un ac, atât era de plină. In parter, în galerii, pe coridóre gemea lumea.

Corul mixt a stat de astă-dată sub conducerea abilă a studentului universitar d-l Leonida *Domide*, şi concertul s'a început cu bucata „Ce facĭ Ioană?" de G. Dima.

Dómna *Eitel* născută *Florian*, a esecutat la pian „Transcriptions Faust-Vals de Gounod" de *Liszt* şi „Ilustraţiunea română" de Karrasz, cu o măiestrie neîntrecută. D-sa a fost viu aplaudată, ér părintele *Domide*, neobositul arangiator, i-a oferit după esecutarea composiţiei lui Liszt un splendid buchet. După „Ilustr. română" d l prof. Dr. Val. Rusu din Pomârla i-a oferit d-nei Eitel un al doilea prea frumos buchet.

D-şóra Virginia *Gall* ne-a delectat cu „Aria din Troubadur" a lui *Verdi*, *„Chanson Espagnol"* de Delibes şi cu mai multe cântece românescĭ. Décă asémĕn pe d-şóra Gall cu d-na *d'Asty*, care ne-a fermecat nu de mult cu vocea sa neîntrecută în Braşov, şi décă constat, că d-şóra Gall este o vrednică rivală a renumitei artiste, atuncĭ cred, că vom fi dat mĕsura justă cu care trebue sĕ judecăm succesul obţinut. In adevĕr aplausele nu mai încetau şi douĕ buchete imposante i-s'au oferit tinerei concertiste. Dênsa a fost acompaniată la pian de măestrul de cor din localitate, d-l Rollbeck.

După concert a urmat comedia, localisată de Virginia A. Vlaicu, *„Trei doctorĭ"*, în care debutanţii şi anume T. A. *Bogdan*, d-şóra *Tition*, d-şóra Maria *Tition*, d-l Ioan *Morariu*, d-l George *Negri*, d-l Ilie *Mureşanu*, Ioan *Chindriş* şi d-şóra Maria *Bevăan* şĭ-au dat tótă silinţa, ca sĕ se achite cât se póte de bine de rolurile lor.

Piesa de resistenţă a părţii teatrale din séra acésta a fost însĕ *„Ruga de la Chiseteu"*, comedie poporală cu cântece, de Iosif Vulcan. Persónele, carĭ au avut rolurĭ în acést piesă sunt: Pavel Hopârcă, Forica Becheş, Ana Cucu, Paul Cristureanu, Paul Ursu, Mitru Berbecaru, Ludovic Bumbu, Paul Bucur, Vasile Bucur, Paul Lichi, Ioan Bucur, Toader Bilegan, Mitru Ciga, Lazar Prislopan. Corul a stat érăşĭ sub conducerea d-lui Leonida *Domide*. Era frumos tabloul ce ni-se presenta ochilor de pe scenă. Un cor compus din 100 de persóne, ediţia poporală şi amplificată a corului lui Musicescu. Nu cred sĕ mai esiste unde-va printre industriaşii şi plugarii românĭ atâta vigóre şi avênt, ca între cei din Bistriţă:

Apoi părintele protopop Domide ar merita un capitol separat în dările mele de sémă. Un tînĕr universitar nu l'ar fi întrecut atât de sprinten era. Şi cel ce erĭ diminéţă ne-a stors lacrĕmĭ, vorbind de pe amvon, cel ce ne-a făcut sĕ eşim edificaţĭ din frumósa biserică, unde am vĕdut atâta ordine şi demnitate la serviciul divin, acelaşĭ protopop Domide era la „Gewerbehaus" cel mai atent şi cu prevenire dintre arangiatorĭ.

După sfêrşirea teatrului i-s'au făcut d-lui Iosif Vulcan, ca autor al piesei „Ruga de le Chiseteu", entusiaste ovaţiunĭ.

Petrecerea poporală de după amiadĭ a continuat acum în sala de la „Gewerbehaus" până în zorĭ de di.

Astădĭ urmézā şedinţa II-a şi de séră bal.

Bistriţă, 8 Septemvrie 1902.

Şedinţa II.

Astădĭ la órele 9½ a. m. preşedintele deschide şedinţa în sala cea mică de la *„Gewerbehaus"*. Presenţĭ comitetul şi un public distins compus din dame şi domnĭ. Din partea poliţiei de faţă d-l Gyürk.

Notarul V. *Goldiş* cetesce procesul verbal de erĭ, care se verifică.

Dr. I. *Blaga* dă cetire telegramelor de felicitare. Se ia spre plăcută cunoscinţă. Tot Dr. I. Blaga cetesce raportul comisiunei pentru censurarea raportului cassierului, care s'a găsit în ordine, şi propune a se da absolutorul şi a se primi budgetul. Membrii ai comis. I. *Dologa*, *Mihailaş*, Gh. *Cuteanu*. Se primesce.

D-l *Pletos* dă cetire raportului comisiunei alese pentru censurarea raportului secretarului, care se cetise în şedinţa de erĭ. Comisiunea propune: 1) Raportul sĕ se ia la cunoscinţă. 2) Adunarea sĕ-şĭ esprime prin ridicare doliul pentru membrii repausaţĭ. 3) Sĕ se dea comitetului absolutoriu pentru 1901/2. 4) Comisiunea din nou însărcinată sĕ stărue şi mai departe pentru interesele societăţii. Preşedintele comisiunei Ciril *Deac*.

Dr. *Onişor* dă cetire raportului comisiunei asupra raportului comitetului relativ la schimbarea statutelor. Comisiunea recomandă spre primire raportul comitetului.

Dr. *Onişor* dă raport în numele comisiunei alese pentru înscrierea de membri noi, care a desvoltat o frumósă activitate, înscriind numĕroşĭ membrii fundatorĭ, pe viéţă, ordinarĭ şi ajutătorĭ.

La punctul din programul şedinţei: „Fixarea locului unde se va ţiné adunarea generală", se ridică d-l Dr. Iosif *Blaga* şi în numele Românilor din *Sebeşul-săsesc* învită societatea în acel oraş.

D-l preşedinte I. *Vulcan*, în urma acestei învitărĭ, enunţă, că pe anul viitor se va ţiné adunarea la Sebeşul săsesc.

In comisiunea pentru verificarea procesului verbal al şedinţei de astădĭ se alege Dr. *Ciuta*, Dr. *Tripon*, Dr. *Onişor*.

Preşedintele rógă pe d-nul *Petra-Petrescu* sĕ dea cetire disertaţiunei d-lui Valer *Branisce*: *„Cum jucăm teatru?!"*

După acésta d-l Dr. Iosif *Blaga* îşĭ cetesce conferenţa sa întitulată: *„Ceva despre psichologia plăcerii estetice"*, după care preşedintele închide adunarea în urările publicului asistent.

Étă lista membrilor fundatorĭ şi pe viaţă, carĭ s'au înscris în listele comisiunei alese pentru acest scop: *Fundatorĭ*:

„*Aurora*“ institut de credit și economii Năsĕud; „*Bistrițana*“ institut de credit și econ. Bistriță, Dr. Dim. *Ciuta* adv. Bistriță; Ioan *Baciu* preot gr. cat. Șoimuș. *Pe viéță*: Dr. Gavr. *Tripon* advocat, Dr. George *Linul* advocat Bistriță, Dr. Eugen *Bran* adv. Téca.

De séră se ține balul în sala cea mare de la „Gewerbehaus“. Se fac pregătirĭ marĭ. Raportul urméză.

Rep.

Arta și adevĕrul.

Discursul președintelui Iosif Vulcan

la deschiderea adunării generale din Bistrița a Societății pentru crearea unui fond de teatru român, în 7 Septemvrie n. 1902.

(Continuare.)

Adevĕrul însĕ n'a fost acelașĭ în tóte timpurile și la tóte popórele. A trecut și el prin marĭ schimbărĭ. Ceea-ce odată s'a considerat drept dogmă vecĭnică, mai târdiu s'a detronat și în locu-i s'a înălțat alt adevĕr, care la rêndul sĕu érășĭ a fost distrus, spre a face loc noului curent noului adevĕr.

Astfel s'au perândat diferitele șcóle artistice, carĭ au produs o mulțime de opere de artă, geniale și șubrede, admirabile și ridicole, grandióse și schilode, însĕ tóte menite a dĕrîma nimbul celor de mai nainte și d'a stabili nouĕ regule de artă, d'a introduce nouĕ principiĭ de adevĕr.

Classicismul începù a strînge puterea de creare a artistului. Geniul încătușat reclamă libertate mai mare fantasiei sale, ca sĕ-șĭ pótă desvolta mai deplin talentul, ca sĕ pótă esprima maĭ perfect ceea ce simte, ca sĕ pótă representa mai fidel adevĕrul.

S'a dis, că restricțiunea clasică, punênd stavilă talentului, e păgubitóre pentru progresul artistic, decĭ trebue înlăturată.

Și s'a format o direcție nouă, care și-a dat numele de Renaissance, inspirându-se de natură și deschidênd pórta limbilor moderne.

Trei secole a domnit școla nouă, afirmându-se în deosebĭ în pictură și în poesie. Apoi s'a ivit părerea, că nicĭ vederile ei nu îndeplinesc misiunea artei, că nicĭ principiile ei nu represintă destul de fidel adevĕrul.

Și s'au afișat alte vorbe conducĕtóre. Sa dis, că menire adevĕrată a artei este d'a presinta viața într'un colorit idealist. Și s'a arborat stégul romantismului.

Acesta ș'a adunat mulțĭ aderențĭ, căcĭ eleganța, finețea, tonul ales, manierele distinse au fermecat lumea. A și domnit multe vécurĭ în tóte artele. Dér în serviciul idealismului, el sĕ depărta din ce în ce mai mult de realitate și prin esagerările sale, desfigura adevĕrul. Acesta a produs o reacțiune, care trezită din beția romantismului enervat, strigà sĕ se deschidă ușa salonului parfumat, sĕ între aer curat, sĕ vadă ómenĭ veritabilĭ nu păpușe viață reală — nu închipuită, sĕ piară minciuna și sĕ se restabiléscă adevĕrul.

Și numai decât s'a proclamat naturalismul, care vestea triumfător pretutindenĭ, că viața trebue reprodusă în tocmai cum este, căcĭ orĭ-ce omisiune ar fi o falsificare a adevĕrului.

Stăruința de-a esecuta acest principiu a avut însă drept urmare o estravaganță, care nu mai ține cont de bunul gust, de cuviință, de morală de marginile până unde póte sĕ străbată arta. Doiind sĕ fie cât mai realĭ și originalĭ, adepțiĭ acestei școle căutau în adins sĕ presinte partea cea mai urîtă a vieții și sĕ întreceau întru a scóte la lumină numai murdăriile ei. Acest esces a compromis școla. Bunul simț al publicului s'a desgustat. Astădĭ ne aflăm în ajunul d'a ne reîntórce la vechiul adevĕr, care sĕ feresce de orĭ-ce exagerare și care susține, că menirea artei este d'a rĕspândi gustul adevĕratului frumos.

(Va urma.)

SCIRILE DILEI.

27 August v.

Aniversarea luării Grivițeĭ. Vinerĭ, 30 August aniversarea luărei Griviței de către armata română, în rĕsboiul de la 1877—78, un requiem pentru sufletele celor morți, în acéstă glorióså luptă, va fi celebrat în Bucurescĭ.

Viitorul congres internațional studențesc („Corda Fratres“) se va ține în August 1903 în *Liége* (Belgia).

Scufundarea vaporului „Ferencz Iozsef“. Étă — după diarele din Bucurescĭ — câte-va amĕnunte asupra scufundării vaporului „Ferencz Iozsef“ al societății de navigațiune ungară: Vaporul a plecat din Galațĭ avênd pe bord 70 Bulgarĭ muncitorĭ agricolĭ, carĭ se întorceau în patria lor. Mai avé poșta și pasagerĭ. Vaporul era comandat de căpitanul cl. I Pelligrini. Pe bord se încărcase vre-o 20,000 kilogr. mărfurĭ, manufactură și coloniale. Pe la órele 2 nóptea vaporul a ajuns la podul de la Cerna-Vodă. In același timp venia din susul Dunării și vaporul român „*Radu Negru*“ al navigațiunei fluviale române, comandat de căpitanul Mihail V. Mazilu. Prin dreptul portului Cerna-Vodă vaporul „Radu-Negru“ s'a ciocnit cu vaporul „Ferencz Jozsef“ atât de puternic, încât acesta din urmă s'a ales cu o mare spărtură. Căpitanul vaporului unguresc vĕdênd pericolul în care se află vaporul sĕu, cercà a-l conduce la mal, însĕ deóre-ce spărtura era prea mare și apa începuse a întra în vapor, i-a fost imposibil de a mai face vre-o mișcare. Imediat s'a dat alarma de ajutor. S'au lansat bărcĭ pentru salvarea pasagerilor, carĭ eșind pe bord strigau după ajutor. Mai multe bărcĭ sosiră la locul desastrului și începură a căra pasagerii din vapor pe șlepurĭ și pe vaporul „Radu Negru“. Se dice, că pagubele causate de acéstă ciocnire trec peste jumĕtate milion de lei.

România la exposiția de pescărie din Viena. Sâmbătă, 6 Septemvrie st. n., a fost inaugurată la Viena, în presența archiducelui Francisc Ferdinand — representând pe împĕratul Francisc Iosif — expozițiunea internațională de pescărie. Secțiunea română a atras deosebita atenție a arhiducelui, care șĭ-a esprimat admirațiunea pentru frumósele specimene produse de apele românescĭ. Alteța Sa imperială adresând felicitările sale d-lui Dr. Antipa — inspectorul general al pescăriilor Statului, s'a rostit în terminĭ fórte măgulitorĭ pentru România și Suveranul ei. Visita archiducelui Francisc Ferdinand în secțiunea română, a durat mai bine de un sfert de oră.

Inșelătorii jidovescĭ. I-se scrie diarului „D. Tgbl. f. Ung.“ din Vêrșeț: „Nou numitul căpitan al orașului Zoltan Szekeres a făcut fără de veste Joi diminéța la 5 óre o cercetare rigurósă a cumpenelor de cumpĕrare, ce se aflau în magazinele de cereale jidovescĭ. Resultatul controlei a fost fórte surprindĕtor. S'a constatat adecă, că nicĭ una din cumpene nu arată esact, că unele arătau chiar cu 30 chile mai puțin la suta de chile. Scădĕminte de 4, 7 și 10 chile se putea constata la fie-care cumpĕnă. Cumpenele aflate ast-fel fórte neesacte au fost tóte confiscate, pecetluite și duse la poliție, unde se păstréză ca *corpus delicti* pentru procesul de înșelăciune sensational, ce va trebui sĕ urmeze. Numita fóie asigură, că încă mai de mult economii din acest ținut se plângeau de cumpenele cele falșe și totu-șĭ până acum nu s'a făcut nimic spre a-se pune stavilă prea grabnicei îmbogățirĭ a unor jidovĭ speculanțĭ de cereale. Cu atât mai de laudă este procederea noului căpitan din Vêrșeț“.

Comerciul României cu Austro-Ungaria. Totalul transacțiunilor române comerciale cu Austro-Ungaria, pe anul 1901, a fost evaluată la cifra de 120.537,551 lei. Comerciul român cu acéstă țéră merge crescênd: în 1891 el nu se ridica decât la 94.231,679 lei, ér în 1895 era deja de 161.876,793 lei. Mărfurile în cantitățĭ mai marĭ pe carĭ le-a importat România în 1901 din Austro-Ungaria sunt: țĕsăturĭ și stofe împletite de bumbac — în valóre de 5.217,051 lei, și mașinĭ de tot felul în valóre de 5.249,610 lei. A exportat însĕ în Austro-Ungaria: porumb în valóre de 13.466,018 lei, trunchiurĭ de brad de 2.385,360 lei, seminte uleióse de peste 2 milióne lei și ouĕ tot peste 2.000,000 lei. Cifra totală a importului covîrșesce pe acea a exportului cu 22.272,049 lei. In ce privesce produsele agricole, Austro-Ungaria e a treia clientă a României, după Belgia și Anglia.

Bustul lui Mihăileanu. In cursul lunei Octomvrie se va inaugura bustul ridicat în amintirea regretatului profesor și patriot Ștefan Mihăileanu. Acest bust, făcut prin subscripție publică, a fost esecutat în Italia de prea cunoscutul sculptor român Bălăcescu și va fi adus în curênd în țéră. Data inaugurărei se va anunța la vreme.

Sĕrbările de la pasul Șipka. Diarul „*Ruski Invalid*“ spune, că Țarul a însărcinat pe marele duce Nicolae Nicolaevicĭ de a-l representa la serbările de la pasul Șipka. In urma ordinului primit de la Țar, generalul Kuropatkine, ministrul de rĕsboiŭ al Rusiei, numĕroșĭ ofițerĭ superiorĭ și deputațiunĭ ale regimentelor, carĭ a combătut la pasul Șipka, vor participa la aceste sérbărĭ.

Socialiștii și serbarea-Kossuth. Comitetul arangiator al serbărilor pentru Kossuth, a învitat sĕ participe și partidul social-democrat din Ungaria. Organul partidului „*Nepszava*“ anunță, căsocialiștii nu vor participa la serbare, fiind-că ei nu vor sĕ-șĭ dea concursul lor la divinisarea lui Kossuth, care prin agitațiunile lui n'a ajutat decât o clasă a populațiunei și a esclus cu totul din nisuințele sale interesele muncitorilor din Ungaria.

Concert.

Se scie și s'a anunțat deja și în acéstă fóie, că 'n séra de 5 (18) Septemvrie a. c. va avé loc în sala teatrului din oraș un *Concert-Recital* dat de conaționalul nostru D. I. *Scarlatescu*, directorul musical de la capela română gr. ort. din Paris.

D. Scarlatescu, absolvent al Conservatorului din Viena, apoi elev favorit al celebrului organist, compositor și maestru de composiție la Conservatorul din Paris, C. M. Vidor, e deja bine cunoscut în lumea artistică din Paris, Viena și Lipsca, precum și în România, unde acum câteva lunĭ a sĕrbătorit un succes de prima ordine cu un concert patronat de M. S. Regina Elisabeta, al cărei geniu creator și critic în artă și 'n literatură e mult aprețiat în tóte țĕrile culte.

D. Scarlatescu șĭ-a afirmat personalitatea artistică pentru prima dată în Paris, în sala Erard, în urma stăruinței măestrului C. M. Widor, care ținea sĕ-l facă cunoscut. Una din revistele cele mai de sémă parisiene, încheie o recensiune fórte căldurósă cu cuvintele: „Revista nóstră e fórte fericită, că află în D. I. Scarlatescu un artist desĕvîrșit, pe care strĕinătatea îl admiră. și că póte sĕ trimită în patria lui ecoul primului succes obținut la Paris“.

Alte jurnale de sémă din capitala aceea a occidentului competent, ne relatéză impresii puternice produse de compozițiile d-lui Scarlatescu. Atențiunea publicului a fost întâi adênc mișcată de nota originală și profundă a „liedurilor“, ér apoi captivată până la entusiasm de „baladele“ ce le presenta artistul. In termenii cei mai plinĭ de imaginĭ descrie criticul puterea psychologică a baladei „Die Wasserfee“ de Heine. In musica d-lui Scarlatescu se simte pĕtrunderea sufletului omenesc și a pasiunilor adêncĭ, precum și o disposiție din cele mai pronunțate pentru musica dramatică și orchestrală. Acompaniamentele de clavir arată pretutindenĭ necesitatea orchestrei și o revărsare polifonică magistrală.

Audițiunea din Paris a fost precedată de o „conferență“ ținută de d-șóra Samfirescu, un distins *doctor al Sorbonnei*, care după usul parisian a presentat publicului pe noul artist. a detaliat și analisat operele făcêndu-le astfel îndoit de interesante și de clare auditorilor. Interpreții operelor, d-lui Scarlatescu au fost din cea mai de sémă sferă. D-rele Lola și Carmen de Padilla, fiicele celebrei eroine ale unei epoce întregĭ a operei din Paris, d-na Désirée Artôt de Padilla; apoi D. R. Kraus, un bariton german, încă tînĕr și care are un viitor mare înaintea sa. Liedurile și baladele esecutate de aceștĭ trei artiștĭ au rĕmas în limba originară, cea germană, de óre-ce o traducere francesă ar fi vătĕmat lesne intențiile compositorului.

Bucățile de clavir au fost esecutate de tînĕrul virtuos D. G. *Boscoff*, despre care audim minunĭ de technică și esecuțiune, și care va interpeta și la concertul dat în Brașov câte-va bucățĭ ale d-lui Scarlatescu.

Odată cu D. Boscoff, d-l Scarlatescu ne presintă ca interpret al operelor sale pe d-na *Charlotta Leria*, una din aparițiile cele mai puternice din România. D-na Leria este, ca cântăréță, o adevĕrată manifestare genială a artei. Șĭ-a însușit cele mai însemnate caracteristice ale școlelor francesă și germană și a făcut din ele un instrument fórte individual, una din cele mai originale prisme ale personalității sale dinstinse. După ce a fermecat sufletele artistice din Paris, șĭ-a făcut o datorie închinându-șĭ activitatea și cunoscințele transcedente generației tinere de femei talentate din țera sa.

Din școla d-nei Leria au eșit artiste de sémă, printre care trebuie numită d-ra Mărculescu, care după un angajament absolvit la Bruxella și la Toulose, e în ajun a încheia un contract cu opera mare din Paris. D-na Leria este cântăréța favorită a Casei M. S. Reginei României și pentru o rară plăcere avem ocasia de a o audi și admira pentru întâia dață în orașul nostru. Interpreți ca d-na Leria și D. Boscoff sunt cel mai forte îndemn de interes către opera unui compositor.

D-l Scarlatescu nu e numai „poet al tonurilor“, ci și didact de sémă. Un caet tipărit în editura Hachette din Paris, și purtând titlul de „Schițe sinfonice pentru Clavir“, a fost adoptat în programele didactice ale conservatórelor din Viena, Paris și Lipsca.

Ca Român, D. Scarlatescu a sciut sĕ asculte și sĕ reție nota adevĕrată a cântărilor de durere și de bucurie ale țĕranului patriei sale. *Doina* pe care o vom asculta în séra de 5 (18) Sept. e un cap de operă al musicei nóstre, căreia D. Scarlatescu i-a dat o formă artistică din cele mai originale. Poesia de genialul nostru Eminescu, esprimă starea sufletéscă a unei ființe stăpânită de dragostea și dorul altei ființe iubite și dusă departe.

M. S. Regina României, care e o desĕvêrșită cunoscĕtóre a poesiei și cântărei rustice române, a esclamat acum trei sĕptĕmânĭ în Castelul Peleș, ascultând Doina acésta esecutată de d-na Leria acompaniată de autor: „Auf *dieses* warte ich seit 20 Jahren!“ (Acésta o aștept eu de 20 de anĭ!)

Concertul d-lui Scarlatescu va fi dér un festival pentru publicul Brașovean, o ocasie sĕ ascultăm *artă pură*, *artă cinstită și originală*, născută din inspirația unui confrate.

—*Z.*—

Literatură.

Din compozițiunile pline de melodii românescĭ ale mult regretatului compositor român *Ciprian Porumbescu*, tipărite și edate în edițiunĭ poporale de d-na Marióra *Rațiu* născută Porumbescu, se află de vêndare la Tipografia nóstră următórele piese:

„*Imn de urare*“ cu douĕ vocĭ, „*Hora Prahovei*“, „*A cădut o rază lină*“ cu voce, „*Fluturaș de nópte*“ polcă, „*Frunză verde mărgărit*“ cânt poporal, „*Pe câmpiile Stupcei*“ polca mazurca, „*Fata popii*“ cânt poporal. Fie-care bucată costă 1 cor. plus 10 banĭ porto. „*Basme Ieșene*“ vals, 3 cor. plus 10 banĭ porto. „*Potpouriu*“, *din opereta* „*Crai nou*“ 4 cor. plus 10 banĭ porto.

„***Carnetul Roșu***“, *o interesantă novelă nihilistă*, tradusă din germană de *Moșul*, O broșură de 104 paginĭ, format octav mic. Broșura oferă o lectură ușóră și distractivă. — „Moșul“ e cunoscut cetitorilor noștri din numĕrósele sale lucrărĭ publicate în foița diarului nostru. Pprețul cu posta 50 banĭ.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 7 Sept. In cercurile diplomatice unguresci se afirmă, că Regele Carol înaintea întórcerii sale în România va avea o intrevedere cu împĕratul Wilhelm al Germaniei pe teritorul prusian séu póte în Bavaria.

Sofia, 9 Septemvrie. Cu tóte protestările diarelor sarafoffiste, arestările continuă aicĭ. Au mai fost arestațĭ locotenenții *Sarachifoff* și *Darnoff*.

Proprietar: ***Dr. Aurel Mureșianu.***

Redactor responsabil: ***Traian H. Pop.***

Dela „Tipografia A. Mureşianu" din Braşov,

se pot procura următórele cărţi:

(La cărţile aici înşirate este a se mai adauge pe lângă portul postal arătat, încă 25 banî pentru recomandaţie.)

„Caractere morale, esemple şi sentinţe uclese din istoriile şi literaturile popórelor vechi şi moderne" de *Ioan Popea*. Preţul cor. 2.50 (cu posta cor. 2.70.) Pentru România 3 Lei, la care este a se adauge şi portul postal.

Novele de Sienkiewicz: „Natură şi viéţă", „Sluga veche" şi „Ianco musicantul." Traducere de *I. C. Panţu*; o broşură de 192 pag. Preţul 80 banî + 5 banî porto.

De asemenea se recomandă:

I. C. Panţu: „In plasă". „In Baltă". „Cale grea". „La Códe". „La cârciuma lui Tiriplic." *Schiţe din viéţa dela ţéră*. O broşură de 112 pag. cu preţul 40 banî + 5 banî porto.

I. C. Panţu: *„La têrg"*, povestire din viéţa unui cioban. O broşură din 32 pag. cu preţul 16 banî + 3 banî porto.

Antropomorfisme şi Antiantropomorfisme în limba română de *Nicolae Sulică*. In limba nóstră scrierile de felul acesta sunt rare şi scrierea acésta a d-lui profesor la gimnasiul român din loc Nic. Sulică se distinge nu numai prin conţinutul sĕu bogat şi sistematic, prelucrat după stricta metodă scienţifică, ci şi prin limbagiul sĕu scris la înţelesul tuturor. Autorul e cunoscut şi din scrierile sale folklorice filologice de până acum. Preţul 80 banî (+ 5 banî porto.)

Românii Secelenî. Causele decadenţelor economice şi mijlócele de îndreptarei Disertaţiune de Ioan I. Lăpădat. 30 banî plus 5 banî porto.

Trilby, roman în românesce de Afin dela Tuscia. Preţul 2 cor plus 20 banî porto.

Buchete de florî, culese din grădina limei române pentru copiî, fascicola III, de I. T. Totan, inv. Ed. I. Pr. 20 b. porto 5.

Poesiî, de Bolintineanu. Bătăliile Românilor, II. Preţul 1 cor. (plus 10 b. porto.)

Juvenilia, prosă şi versurî, de Sextil Puscariu. Preţul cor. 1.60. pl. 20 b. porto.

Opiniunea publică, conferenţa ţinută a Atheneul român de C. Dissescu la 27 Februarie 1885 preţul 50 b. plus porto 5 banî.

Dialogul Ţiganului cu Sân-Petru la pórta raiului sĕu lumea şi petrecere de ajuns. Manual lucrat după biblia ţigănés ă de Aron Boca Velcherean 50 banî plus 5 b. porto.

Cursul la bursa din Viena.

Din 6 Septemvrie n. 1902

Renta ung. de aur 4%	121 05
Renta de corone ung. 4% . . .	98.15
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½% .	—.—
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%.	—.—
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	—.—
Bonurî rurale ungare 4%	97.65
Bonurî rurale croate-slavone . . .	98.—
Impr. ung. cu premii	204.50
Losurî pentru reg. Tisei şi Seghedin .	163 15
Renta de argint austr.	101.80
Renta de hârtie austr.	101.70
Renta de aur austr.	121.45
Losurî din 1860.	152.25
Acţii de-ale Băncei austro-ungară .	15.92
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	739.—
Acţii de-ale Băncei austr. de credit .	689.50
Napoleondorî	19.07
Mărcî imperiale germane	117.02½
London vista	239.70
Paris vista	95.15
Rente austr. 4% de coróne . .	100.25
Note italiene	94 60

Cursul pieţei Braşov.

Din 8 Septemvrie n. 1902.

Bancnot rom. Cump.	18.90	Vĕnd.	18 94
Argint român.	„	18.80	„	18.88
Napoleond'orî.	„	19.04	„	19.07
Galbenî	„	11.20	„	10.30
Ruble Rusescî	„	2 54	„	—.—
Mărcî germane	„	117.25	„	—.—

Bursa de mărfuri din Budapesta.

din 4 Sept. 1902

Sĕminţe	Cualitatea per Hect.	Preţul per 100 chilograme dela	pănă la
Grâu Bănăţenesc . . .	80	7.30	7.60
Grâu dela Tisa	80	7.25	7·55
Grâu de Pesta	80	7.15	7.50
Grâu de Alba regală . .	80	7.15	7.25
Grâu de Bácska	80	.—	.—
Grâu unguresc de nord .	80	.—	.—
Grâu românesc	80	.—	.—

Seminţe vechi orî nouĕ	Soiul	Cualitatea per Hect.	Preţul per 100 chilograme dela	pănă la
Sĕcara . . .		70—72	5.85	6.05
Orz . . .	nutreţ. .	60—62	5.65	5.85
Orz. . . .	de rachiu	62—64	5 20	5.40
Orz . . .	de bere .	64—66	5.15	5 25
Ovĕs . . .		——	.—	.—
Cucuruz . .	bănăţĕu .	75	.—	.—
Cucuruz . .	alt soiu .	73	—.—	—.—
Cucuruz . .	„ „			
Hirişcă . .			4.50	5.—

Producte div.	Soiul	Cursul dela (Preţul per 100 chilograme)	pănă
Săm. de trifoiŭ	Luţernă ungur.	—.—	—.—
„	„ transilvană	—.—	—.—
„	„ bănăţénă	—.—	—.—
„	„ roşiă . .	—.—	—.—
Ulei de rapiţă	rafinat duplu .	—.—	—.—
Ulei de in .		—.—	—.—
Unsóre de porc	dela Pesta . .	69.—	69.50
„ „	dela ţéră . .	—.—	—.—
Slănină . .	svĕntată . .	59. —	59 50
Prune	din Bosnia . .	62 50	63.—
„		—.—	—.—
Lictar	Slavon şi Serbia	—.—	—.—
„	din Serbia în s.	—.—	—.—
Nucî	slavon nou . .	—.—	—.—
Gogoşî . . .	sĕrbesc . .	—.—	—.—
„	din Ungaria . .	—.—	—.—
Miere	unguresci . .	—.—	—.—
„	serbesci . .	.—	—.—
Céră	brut .	—.—	—.—
Spirt	Drojdiuţe de s.	—.—	—.—

PUBLICAŢIUNE

Comisiunea orăşenéscă pentru conscrierea virilistilor ţine în 15 Septemvre a. c. după amédĭ la 3 óre, în sala de şedinţă în casa sfatului, şedinţa ei publică pentru compunerea listei virilistilor pentru anul 1903

Acésta se publică cu acel adaos, cumcă orĭ şi cine póte sĕ se presinte înaintea acestei comisiunĭ şi a dovedi dreptul la înscrierea în acésta listă.

Braşsó, în 8 Septemvre 1902.

Comisiunea pentru conscrierea virilistilor orăşenescĭ:

GRÄF m p.
preşedinte.

1—1.657

Se primesc una sau două **fetiţe** la o familie germană în aprópierea de şcólele române şi germane cu **tótă întreţinerea**, unde póte inveţa limba nemţéscă şi dife ite lucrurĭ de mână, **cu preţ moderat**

A se adresa în **Strada Orfanilor nr. 5**, (parter în drépta cătră stradă).

Abonamente la „Gazeta Transilvaniei"

se pot face orĭ şi când pe timp mai îndelungat sĕu lunare.

„Gazeta Transilvaniei" cu numĕrul à **10 fil.** se vinde la librăria **Nic. I. Ciurcu** şi la **Eremias Nepoţii.**

Plecarea şi sosirea trenurilor de stat reg. ung. în Braşov.

Valabil din 1 Maiŭ st. n. 1902.

Plecarea trenurilor din Braşov.

Dela Braşov la Budapesta:

I. Trenul mixt la óra 5·40 min. dimin.
II. Tr. accel. (peste Cluşiu) la ó. 2·45 m. p. m.
III. Trenul de pers. la óra 7·48 min. séra.
IV. Tr. acc. la órele 10·26 m. séra.

Dela Braşov la Bucurescĭ:

I. Trenul de persóne la óra 3·55 m. dim.
II. Tren accel. la órele 5·15 m. dim.
III. Trenul mixt la órele 11·40 a. m.
IV. Trenul accel. la óra 2·19 min. p. m. (ce vine pe la Cluşiu).
V. Tr. mixt. la óra 6·— min. séra.

Dela Braşov la Kezdi-Oşorheiu:

I. Trenul de pers. la óra 5.19 min. dim. (are legătură cu Tuşnad la óra 9.18, cu Ciuc) Szereda, la óra 10.46 min. a. m.
II. Trenul mixt la óra 8·50 min. a. m.
III. Trenul de per. la óra 3·15 m. p. m.

Dela Braşov la Zĕrnescĭ (gar. Bartolomeiu

I. Trenul mixt la óra 9·2 min a. m.
II. Trenul mixt la óra 3·41 min. p. m.
III. Trenul mixt la óra 6·14 m. d. am.
IV. Trenul mixt la óra 9·42 m. séra.

Dela Brasov la Ciuc-Gyimes:

I. Trenul de pers. la óra 5·19 min. dim.
II. Trenul mixt la óre 8·50 mim. a. m.
III. Trenul de pers. la óra 3·15 min. p. m. (are tură legăcu linia Tuşnad-Ciuc-Gyimes

Sosirea trenurilor în Braşov:

Dela Budapesta la Braşov:

I. Tren accel. la órele 5·7 m. dim.
II. Trenul de persóne la óra 8 dim.
III. Tr. accel. peste Cluşiŭ la ó. 2·9 m. p. m.
IV. Trenul mixt la óra 9·7 min séra.

Dela Bucurescĭ la Braşov:

I. Trenul accel. la óra 2.18 min. p. m.
II. Trenul mixt. la óra 9·23 min. p. m.
III. Trenul pers., la óra 5.— m. p. m.
IV. Tren. de pers. la óra 7·49 min. dim. (care circulă numai Vinerea dela Predeal).
V. Tren accel. la órele 10·14 m. séra.

Dela Kezdi-Oşorheiu la Braşov:

I. Trenul de persóne la óre 8 25 m. dim. (are legătură cu St.-Georgiu, Ciuc-Sereda óra 3·20)
II. Trenul de pers. la óra 1·53 m. p. m. (are leg. dela Ciuc-Gyimes la 5.17 dim.)
III. Trenul mixt, la óra 6·50 m. séra (are legătură dela Palanca la 8·54 dim.)

Dela Zĕrnescĭ la Braşov (gar. Bartolomeiu.)

I. Trenul mixt la óra 7·12 min. dim.
II. Trenul mixt la óra 1·12 min. p. m.
III. Tren mixt la óra 8·18 m. séra.

Dela Ciuc-Ghimes la Braşov:

I. Trenul de pers. la óra 8·25 m. dim.
II. Trenul de pers. la óra 1·53 m. p. m.
III. Trenul mixt la óra 6·50 m. séra.
IV. Tren mixtla óra 10·5 m. séra.